

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Kül-monostorutca 181. szám.

Megjelen a lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt. Ára évszámra 3 ft. o. é.
Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. o. é. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.
A „nyitólér” cikkek sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Kolozsvár, június 5. 1866.

Azon ernyedetlen buzgalom, a melylyel bécsi televér centralista lapok a kormány belpolitikai álláspontját a birodalom legváltóságosabb perceiben oly vitézül ostromolják, a nélkül, hogy maguk is egymás közt tisztában lennének, hogy hát mit akarnak? a nélkül, hogy annyi zakatolás után egy életrevaló, egyértelműleg formulázott tanácsot tudnának előállítani, egész odáig kezd lekesíteni azon jó urakat, hogy immár nem elégesszék meg a kormány iránti bizalmatlanság „hazafias” terjesztésével, hanem — mintha csak Austria ellenségeinek akarának jó kedvet csinálni, s még több merészséget kölcsönözni — a magyar országgyűlést kezdik gyanúsítani, hogy az szemben a birodalmat fenyegető veszélyekkel studio késedelmezik elhatározásaival a közös ügyeket illetőleg.

A kormány leghivatalosabb lapja a „Wiener Ztg” egyik közelebbi főcikkében azon reményt ön kifejezve, hogy a magyar országgyűlés tárgyalásai a kiegyezkedési mű sikerére fognak vezetni, s erre a „Neue Fr. Presse” azonnal a kételyek és lehangoló czélzások oly cascadejával szolgál „pesti” correspondense szemlélésben, hogy képes lehetne olvasóit — a könnyenhivéket legalább — aggodalomba ejteni, mikép Magyarország felől nemhogy valami jót várhatnának az osztrák patrióták, sőt jó lesz ha semmit, vagy ennél is rosszabbat nem kell várniok, mert az eddigi symptómák nem igen alkalmasak igazolni azon következtetést, melyet a hivatalos lap a Magyarországon uralkodó szellemre nézve tesz. „Fájdalom — ugymond — e szellem nem ismerhető fel sem az országgyűlés két felirátában, sem a bizottmányi munkálatok szándékos(?) késedelmezésében. A közös ügyek kérdésében még az albizottmány sem haladt annyira, hogy munkálatát a teljes bizottmány elibe terjeszthesse.” Továbbá kiemeli, hogy a „Wiener Ztg” által méltányolt szellem nem nyilvánul sem a napi sajtóban, sem más bármely manifestatióban, s főhánja, hogy nem emelkednek Magyarországból patriotikus nyilatkozatok, holott Austriát külgügyi veszélyek fenyegetik.

Tehát bizalmatlanság és oppositio a kormány ellen és bizalmatlanság Magyarország iránt!

Ugyan kibén bizak hát ezen jó urak? Honnan várnak erkölcsi támaszt, mely megmentse a veszélyben forgó birodalmat? Hogyan akarnak a birodalom belviszonyairól oly képet nyújtani, mely tiszteletet parancsoljon ellenségeinek?

Alig szükség mondani, hogy csak önmagukra gondolnak, csak saját pártjuk hatalmavergődését áhítják, s a patriotismus azon neme megett, mely ildomtalan és időszerűtlen oppositiojuk, politikátlan tanácsadási vizketegük s hitvány gyanúsításaikban manifestálja magát, a pártérdek egoismusa guggol, mely — tekintve azon vak szenvedelmességet, mi gáncsaiban folytonosan zsörtölődik — képes lehetne a birodalmat nem megmenteni, hanem végveszélybe dönteni, mert hogy kedvezőbb viszonyok közt is hová tudta sorvasztani a birodalom életeterejét e párt uralma, arra nézve a közelmúlt sötét bizonyítványokat nyújt.

Teljes reichsrath, szűkebb reichsrath, ad hoc reichsrath, nominalis reichsrath, minden jó lett volna, mindeniket inditványozták a centralista pártlapok, s ugyancsak minden tekintet nélkül neki zúdultak, csakhogy a kormányt a külvészélyek súlyos gondjai közt kizavarják azon álláspontból, mit a szeptemb. 20-iki manifestum alapján elfoglalt; de épp az által, hogy ma ezt, holnap meg amazt az arcanumot ajánlák, feljogosították a kormányt, hogy azt felelje nekik: fiaim, magatokkal sem vagytok tisztában, hogy mit akartok? mit ütök hát olyan vecsernyét?

Ez oldalról teljes vereséget szenvedvén, most már — úgy látszik — a bécsi centralista hazafias ostroma a magyar országgyűlés ellen fordul; azt gyanúsítják, ingerlik, akarják kivenni sodrából.

Semmi kétség, hogy nemes törekvésüknek ez irányban még kevesebb sikerét fogják

ünnepeket, habár maga a régi „Presse” is, mely többi időkben méltányosabb s correctebb jogi szempontokig emelkedett volt, egyszerre visszaesik a jogeljárás elmélet törpe álláspontjára, s nem kevésbé dolyfoshangon enuntálja, hogy „a korona Magyarországnak nem adhat vissza (!) többet régebbi jogából, mint a mennyi a februári alkotmánnyal összefér!”

Nagyobb oktalanságot alig lehet képzelni, mint előkezdeni most ezt a Schmerling-világbeli nótát, mely egyébre sem való, mint fölleveníteni azon szomorú emlékeket, melyeket a centralista párt négy évi uralma hagyott maga után.

Borítsunk fátyolt e zord emlékekre, melyek — igazságtalan elnyomatásunk mellett — a birodalom legmagasb érdekei érzékeny megrogálásának történetét foglalják magukban.

De ne feledjük el, hogy e párt négy egész év alatt épp a közös ügyek, a kiegyenlítési mű érdekében egyebet sem tett, mint ölbe tett kézzel mondogatta nekünk: nyögjete, „mi várhatunk!” mert jól van dolgunk.

S most, midőn a magyar országgyűlés alig egy fél év óta, sőt — tekintve a sok időt, mit a verificatio s bizottmányokra oszlás igénybe vett — alig pár hó óta fogott a Felsőge bizalma folytán azon colossalis munkához, melynek ők egoismusok és gyakorlatatlanságuk miatt nem voltak annyira emberei, hogy a véghetetlen szövevényes kérdések bár egy szálát tapintatosan ki tudták volna húzni: most nem restellik azt a szemrehányást tenni, hogy a magyar országgyűlés milyen csigaleptekkel halad, sőt nem átalják gyanúsítani, hogy — s e czélzás elég érthető — szántszándékosan halogatja munkálata befejezését!

Szerencsére e párt sem a kormányval nincs valami benső baráti viszonyban, sem az örökös tartományok közvéleményét nem alkotja, s így egytől egyig méltatlan vádjakra s ellenünk irányzott mozgolódásokra nincs miért kellenél nagyobb súlyt fektetnünk.

De azt mondhatjuk, hogy a politikai bölcsesség és önzéstelen patriotismus azon nemét, a melylyel e jó urak okvetetlen megakarnák menteni a veszélyben forgó birodalmat, Lajthán tuli testvéreinktől isten bizony — nem irigyljük!

Halmágyi Sándor.

Vélemény

az erdélyi részek assimilatiojáról.

(a „Pesti Napló” után.)

IV.

Kimondandónak véletem — fentebbiekből kifolyólag — mikép külön Erdély valamint akkor nem volt, midőn a pártoskodás nem szakította a királyságot, úgy most sincsen és nem lehet, miután a királyság egysége és integritása pozitív és szentesített törvényben kimondott, mit a jelenleg uralkodó Felsőge is különböző kormányainak veszélyes kísérletei után elismert és kimondott.

Ellenben vannak a közös királyi koronának „erdélyi részei”, melyeken vegyesen négy törzsnemzetiség lakik: u. m. a magyar, székely, szász és oláh, s melyek e részekben, a részek ösztéményeinek természete szerint, egymással úgy egyenlőleg, mint nemzetileg egyenjogúak, eltorlítottván az ezen egyéni vagy nemzetiségi jognak praedjudicáló minden törvények és intézkedések; ezen jog azonban a vallás- és nemzetkülönbség nélküli egyéni jognak nem lehet ártalmára.

Ezen erdélyi részek, s illetőleg ezen részeket alkotó megye, szék, vidék és város községek egyenesen függenek össze a magyar koronával, s az anyakirályság országos egységébe örökre befooglaltatnak, alárendelve azon kormányának, melyben a korona kormányzati hatalma alkotmány szerűleg nyilvánul, s azon törvényhozásnak, mely a királyság közös törvényhozása.

A mennyiben azonban ezen törvényhatóságok külön területi özszerartozásokhoz képest az egyszerű muniépális jognál magasabb jogot is bírtak, ezen jog, a mennyiben a ministeri felelősséggel nem áll özszerüttözésben, továbbra is fentartatnak.

Ily joga volt ezen törvényhatóságok külön tömbjeinek a keblbi másodbiráskodás joga, a többi megyék által is élvezett első biráskodási jogon felül. — Különbirta másodbiráskodási jogát a székelvöld grófjának, a vármegyei terület vajdájának, és a királyvöld ispánjának vezetése alatt.

Életbeléptethetni-e ezen másodbiróságokat a separatio előtti alakjukban?

E kérdésre nemmel felelek, és pedig:

a) Mert a ministeri felelősség azt kívánja, hogy a főbb törvényszékeket a kormány nevezze ki, ha pedig a kormány által nevezetnek ki, akkor az állampénztárból is fizetendők; már pedig a közös királyság másik másodbiróságának rajonjához hasonlítva, sem a székelvöld, sem a királyvöld, sőt az ezekelel nagyobb vármegyei terület sem fizetnek akkora adót, hogy külön másodbiróságuknak a közadóból fizetésére igényük lehetne, sőt ha az erdélyi részeknek együttes külön budgetje volna is, akkor is a királyvöld kisebb területe és népessége praedjudicálna a székelvöld, s mindkettő igen a megyei terület adójának.

b) Feltéve, hogy ezen első felhívási törvényszék az illető területek összes muniépiumainak keblbi pénztárból lenne fedezendő, akkor is ennek gyakorlati alkalmazása kivihetetlen, miután az egyes muniépiumok megyei élete kifejlődött, s ezen külön megyei jog gyakorlatáról nem mondanának le oly közös jog gyakorlatáért, a minő volt a régi székelvöld nemzeti gyűlés, vagy a megyéken a conventus nobilium. Nincs tehát oly közeg, mely oly bíróságokat válaszson, ellenőrizzen, s fizetéseiket rendben tartsa.

Egyedül a királyvöld nem akadna fenn e részben, a mennyiben universitása, mint másodbiróság, jogilag létezik, és keblbi vagyona is volt költségei fedezésére. És ezen keblbi pénztárból tartott másodbiróságot a királyvöld jövőre is, nézetem szerint, fenntarthatná, ha nem volna kedve egy közös másodbiróságban a más két erdélyi rész példájára egyesülni. Kérdés azonban, hogy miután az universitás az 52,000 frt évi jövedelemre menő helyhatósági vagyont humanitási és tanintézeti közt kiosztotta, volna-e kedve most, avagy volna-e joga is, keblbi másodbiráskodását az ottani népre vetett rovataiból fedezni? Azt pedig nem kívánhatja, hogy a közös királyság adójából 155 □ mérföldnyi területnek külön főtörvényszéket fizessenek. Megtehetette ezt Schmerling, a ki nem kimélte a státust az eladósodástól, csakhogy vesztegethessen; de józan kormány ily utat nem követ.

Nem látom tehát sem pénzügyi, sem gyakorlati tekintetből kivihetőnek azt, hogy az erdélyi részek külön-külön másodbiróságai visszaállítassanak.

A jogfolytonossághoz képest azt sem követelheti a közös királyság, hogy ama részek másodbiráskodási joga a királyság közös táblájába olvasztassék be, nem, mert ezen részek a királyság egysége korában is bírták ezen másodbiráskodást mint keblbi jogot, ezenkívül ezen intézmény az igazságszolgáltatásnak gyorsítására tödvösen hat, s a részek sajtóságos historiai és magánjogi fejlődése folytán ezélszerti is, az hogy ezen másodbiráskodás azon részek körében fennmaradjon.

A közvetítőt ut az, hogy az erdélyi három rész ezen másodbiráskodási jog gyakorlatában akkép egyesüljön, a mint már egyesült a fejedelmek korában a székelvöld és a megyei terület.

Legyen az erdélyi részeknek külön egy királyi táblája, mely azonban a három rész historiai másodbiráskodási jogát magában egyesítvén, törvényben mondassék ki, hogy ezen főtörvényszék személyzetét a felelős kormány, a három erdélyi részekből tartozik özszealkotni, tekintettel lévén az ezen részekben lakó négy törzsnemzetiségre, a mennyiben ez az egyéni jognak nincs ártalmára, mintán ezen részek e részbeni jogának alkalmazására nézve az Alvinczi-féle resolutio és az 1791-ki XXII. cz. főleg a képességet rendelik tekintetbe vétetni.

Remélhető lévén, hogy mint más európai államokban, úgy nálunk is a büntető biráskodás a polgáritól el fog különíttetni, s valószínűleg kiterületi büntető törvényszékek fognak felállítani, ez esetben mindenki historiai erdélyi rész külön kiterületnek volna tekintendő.

Az 1848–49-iki évi igazságszolgáltatási szervezethez a ministerium célja volt: az erdélyi részekben három váltó és kereskedelmi kiterületi bíróságot állítani fel: egyet Maros-Vásárhelyt, egyet Kolozsvárot, a harmadikat Brassóban vagy Szébenben.

Ezeknek élére tervezve volt egy váltó és kereskedelmi főtörvényszék Kolozsvárra.

A hitel emelésére nézve ezen intézmény törvényszéki életbeléptetése és megalapítása jelentékeny vívmánya lenne az erdélyi részeknek.

A mi az első biráskodást illeti, miután a megyei élet éppen oly hatáskörrel van kifejlődve az erdélyi részekben is, mint a magyarországi me-

gyéknél, ezen vármegyék, székek és vidékek azokhoz egészen hasonló lábra állíthatnának, ha azonban a megyei törvényszékek az országos pénztárból fizetettnek, az erdélyi részek apró törvényhatóságainak igazságszolgáltatás tekintetében reductioja, vagy ezen helyhatóságok új felosztása elkerülhetlenné válik.

A megyei igazságszolgáltatás élen állana a vármegyéken a visszaállítandó első alispán, Székelyföldön a főkirálybíró (mint állott a magyar királyok korában) és a királyvöldön az egyes székek királybírói.

A legfelső törvényszéket illetőleg, a mint fentebb elmondottam, az erdélyi részeknek harmadbirósági külön főtörvényszéke nem volt, legfelsőbb törvényszéke az özszes ország királyi curiája lévén.

A törvény szeme előtt tartá azon elvet, hogy a legfőbb törvényszéknek ott kell lennie, a hol az ország kormánya van.

Miután Magyarország kétfelé szakadt két dynastia alá, s a kelet-magyarországi uralkodó és kormánya az erdélyi részekbe tette át széket, természetesen a legfőbb törvényszék szintén a fejedelmi tanács maradt.

Ez csak folytatása volt a kormány azon jogának, hogy belőle, vagy mellette álljon a főtörvényszék, minthogy másképp a kormány nem is lehetne felelős az igazságszolgáltatásról.

Midőn a separationnak vége lett, s az erdélyi részek visszatértek a magyar királysághoz, akkor azonnal meg kellett volna szűnni Erdélyben minden közigazgatási és igazságszolgáltatási legfelsőbb hatóságnak.

E részben az osztrák házból uralkodók többször is tettek kísérletet, nem lévén azonban ministeri felelősség, a dicasterialis rendszerrel a szabadság ereje leginkább abban állott, ha a nép az ellenőrzést minél közvetlenebbül gyakorolhatta, s így Erdély is a magyarországinál akkor szabad-elvűbb vallásos és személyes törvényeit csak úgy vélte védhetőknek, ha egy közvetlenebb választási jogából kifolyó kormányt állít a korona mellé. Így tartá meg guberniumában átalakítva a régi királyi curiát és fejedelmi tanácsot, mely egyszersmind főtörvényszéke maradt.

Miután azonban Erdély 1848-ban egy közös felelős ministerium alá és közös törvényhozásban egyesült, külön kormánya eo ipso megsemmisült, ez mint főtörvényszék is megsemmisült; sőt miután Erdélynek többé külön országgyűlése törvény értelmében nem lehet, nincs közege is, a hol dicasterialis kormányzékét constitualhasa, még akkor is, ha egy terület felett két kormány lehetne volna.

A királyi kormányzéknek e szerint többé értelme nem lévén, valamint Erdély is többé külön dynastia alatt nem állván, a legfőbb biráskodási jog éppen úgy, a mint Verbeczy Hármaskönyve III. r. 2. cz. 2. §-a és III. r. 3. cz. 6. §-a értelmében visszazállott a magyar királyi curiára.

Ehez képest a mint egy sarkalatos törvényeinkkel, a mint a ministeri felelősséggel egyedül meg egyeztető bármint átalakultát szenvedjen a királyi curia, a magyar királyságnál csak egy főtörvényszéke lehet, és az ott, a hol székel, a királyság felelős kormánya.

Erdélyben e részben csak egy lehető vívmányra számíthat: ha t. i. kieszközölheti, mikép törvényben mondassék ki, hogy az ország legfőbb törvényszékének özszealkotásánál a felelős kormány tekintettel legyen az erdélyi részekben benn birtokló képességekre is.

Dózsa Dániel.

Buda városa loyaltási felirata.

Császár és Apost. kir. Felsőge!

Legkegyelmesebb Urunk és királyunk!

A jelen komoly idősakban, midőn a birodalom és szeretett hazánk jólétét külvészély fenyegeti, fokozott hálaérzettel és örömmel emlékezünk vissza Felsőgednek m. évi atyai legmagasabb elhatározására, melynélfogva nemzetünket százados jogaihoz visszahelyezni, ősi alkotmányunkat visszaállítani és jövő boldogságunk megalapítását céljából nemzetünk törvényes képviselőtét, a magyar országgyűlést, legkegyelmesebben özszebini méltóztatott.

E magasatos tény által újra megszilárdult a szeretet, bizalom és hűség szentelt kapcsa, mely nemzetünknek évszázadokon által Felsőged legmagasatosabb dynastiájához csatolja; megszilárdult azon hűség, melyet a magyar nemzet királyainak, Felsőged nagynevű elődeinek soha meg nem szeggett, — azon hűség, mely dicső emléktű Mária Terézia királyné trónjának egyik sarkköve volt, és melyet sem a kedvező szerencse órái, sem a bal-

sors csapásai soha nem voltak képesek csak egy percze is megengedni vagy megtartani.

A nép, mely az ellenség által nem csak fejdelme érdekelt, de saját jogait, családi tüzhelyeinek szentélyét is látja fenyegetve, nem pusztán kötelességérzet, hanem hazafiai lelkesedés által vezéreltetve nyilatkozik ragaszkodását Felséged magas személye iránt, kiben nem csak a törvényes, jószágos Fejedelmet, hanem alkotmányának, törvényének őrt és védelmezőjét is tiszteli, s kiért — követte elődei nemes példáját — ősrégi hűséggel és állhatatossággal áldozandó, királyért és hazáért.

Fogadja tehát legkegyelmesebben Felséged tántoríthatlan hűségünk és ragaszkodásunk kifejezését, s engedje remélünk, hogy Felségedet s legmagasabb családját mihamarabb Budán üdvözölhetvén, most kifejtett érzelmeinket személyesen megújíthassuk a trón szalmolyánál.

Kik egyébiránt bódoló szeretettel maradtunk, Budán, 1866. évi június 2-án tartott közgyűlésünkől,

Cs. kir. Apostoli Felségednek
hű alattvalói,
Buda sz. kir. főváros polgársága.
(Sürgöny.)

A „Times” a helyzetről.

Az Európa ügyei felett tartandó congressushoz megkívántott minden előleges tárgyalással készen vannak immár. A meghívások tegnap küldtek el, s egy hétnél nem igen fog több idő telni, a hatalmak követei vagy meghatalmazottai összejöveteléig. Hogy a conferentia fentartása fontosságát, s az udvarokhoz intézendő jelentésekkel ne kellessen időt vesztegetni; az illető hatalmak külügyminiszterei — úgy hisszük — személyesen jelen lesznek. Ugy hallani, hogy a három viszálykodó hatalom közül egyik se huzza magát vissza a conferentiától. Poroszország már rég kijelenté készségét, Olaszország nem tesz kifogásokat, s Austria is kész meghallani, hogy mit fognak mondani. Tehát számot tarthatunk rá, hogy a conferentia haladéknélkül megtartatik, s hogy a conferentiát egybehívó semleges hatalmaknak jó alkalmuk leendő béketerveiket előterjeszteni. Céljai ösztönzését egyiknek se lehet kétségbe vonni. Angolországnak elég oka van a békét kívánni, s bizonyára a többi semleges hatalmak is színtügy óhajtik a vérontás elhárítását úgy, hogy lehessen valami olyféle kibékítési indítványt tenni, mely a viszálykodó hatalmak mindegyikét kielégítse, és egyiknek se szolgáljon becsülete csorbítására. Ha ez megtörtént, akkor Angolországnak semmi dolga ott többé. Ha azokra, kik a békét megzavarni akarják, nyomást kellend gyakorolni, annak más hatalmaktól kellend és nem Angolországtól erednie. A continens hatalmaknak

(Francia- és Oroszországnak) érdekük és kötelességük is lehet, hogy ne csak tanácsos, hanem tétellel is rajta legyenek a béke fentartásán, mivel az ellenségeskedő államokkal szorosabb összeköttetésben állnak, s a háború az ő ajtajaik előtt leendő. De ha ezen ország (Angolország) kimondta a magaszavát, s Európa előtt hivatalosan kinyilatkoztatta, a mi kevésbé ünnepélyesen már rég ki van jelentve a közvélemény által: akkor nincs egyéb teendője többé, hanem nyugodtan kell magát tartania, s rábágyini az olaszokra és németekre, hogy elfogadják vagy ne fogadják tanácsát, a mint nekik tetszik. A continensnek nem kell azt hinnie, hogy ezen elhatározás valami apathiát foglal magában az ő sorsa iránt, vagy hogy be nem avatkozási közönyösséget jelent. Ezen ország népe rémülettel látja, hogy micoda szenvedések fogják Európát elárasztani, ha ez a 80 millió ember háborúba dönti magát. A brit kormány, akármint elhatározta magában, hogy minden beavatkozástól visszatarthatja magát, mégis el van rá készülve, hogy józan, békülékeny és őnzestelen tanácsát komolyan érvényesítse. — A felfegyverkezett három hatalomnak jó alkalmul szolgál a conferentia arra, hogy egymásnak kölcsönösen engedjenek, s Angolország képviselőjében őszinte bízalmat fogják fellelni. De ha mindegyik azzal a szándékkal jöend, hogy semmire se fog ráállni, akkor hasztalan volna sikerre számítani. Akkor a háború még egy-két hétig elhalasztathatik, de kitörésének veszélye nem leendő esélyesebb. Hihetőleg még nem késő a kormányoknak tekintetbe venniük a humanitas parancsát és alattvalóik érdekeit. Legyenek tehát a diplomaták kifejezéseikben óvatossá; hanem a sajtónak azért nem lehet megfítani, miszerint kimondja azt, a minek kívánásait a minis-tereknek tartózkodniuk kell, hogy t. i. Austria-nak a velencei, Poroszországnak a schleswig-holsteini kérdésben engedniök kell. Legtöbb reményünket abba vetjük, hogy Európa legnagyobb része egyáltalában a béke mellett van. A németek békülékeny hangulatáról nincs miért szólnunk, s a francziák nem igen kisebb mértékben vannak a háború ellen. Az a nemzet, a mely évek előtt Európa rémje volt, most az iparnak és békének hódoló nemzet. Napoleon császár színtügy aggodalommal nézi, mint a continens többi uralkodói, hogy mily kiterjedést és mily irányt vehet a harc, ha egyszer kitört. Az olasz kormány a nemzet lelkesítéséhez fordult, a porosz általános szavazási jogról, s a német alkotmány gyökeres megváltoztatásáról beszél. Mint fog majd Austria császára a háború kitörése után három hónappal nem-német tartományaival állani?

már most rendre a kiállított tárgyakat! Részletes leírást az olvasó sem vár, e lap hasábjai sem engednek, s mi a legfőbb, magam sem adhatok.

1. Kereskedelmi forgalomba jövő növények közül több csoportban 130 darabot jegyeztem meg, kitűnböttek: dattel, sago, ezukor-pálmák; gumi, terpeint, kámporfa, különböző fe-nyő-félék, cedrus, nevezetesen az a faj, melyből a szivaraládkákat készitik, puszpán, mahagonyi stb. fák, nagyon szép és jókora nagy, szabályos kupalakra növesztett borostyánok — laurus nobilis — (a hollandok egyáltalán nagy mes-terek a fanövelésben, a fa egy nyujtja ágait, a hogy-ök akarják, nem a hogy neki tetszenék) fige, narancs, citrom, indigó, berzoe, balzsam, china, vanília, fahéj, gyömbér, különböző borsfák. Érdekes az egyiptomi papy-rus, a nálunk úszásra használt nád alakjával, csak hogy nagyobb növéssel; ananászok gyönyörű gyümölcsöző állapotban, s végre — hogy többet ne említek — a holland kereskedelemre nézve any-nyira fontos kávé- meg thea-bokrok.

2. Diszfák, melyeket kertek, partok, sétányok ékítésére szoktak használni, például pálmák, cyc-cadeak (vagy 30—40 gyönyörű darab) s isten-tudja mi mindenféle furcsánál furcsább nevű, levell, növeszl, természetű, részint örökzöld, részint lomb-változtató fa, cserje, haraszt s más apróbb, nagyobb-féle növény, melyek csak a műtört érdeklik, az ilyen laicus szem előtt pedig csupán él- és eltűn-nek; volt ezekből is, a mint hirtelenséggel össze-szedhettem vagy 500 darab.

3. Mint tulajdonképpeni virág-félék a rhodo-dendronok szépen voltak képviselve (250 fele) kameliák, különböző árnyalatú fehér és piros színben, némelyik közülök oly szépen kinőve, hogy biz azt látni nélkül bajosan lehet megszédni (100 darab). Rózsák minden kor-, szín- és virágzási állapotban (200, szebbnél szebb példány). Azalea indica: ezeknek legnagyobb része — 150—160 példány volt, közülök 15 tiszta patyolat fehér virágzatú, egyről egyig virágzóban úszva, némelyik példány 2—4 láb átmérőjű virág-koronával — a terem közepén álló szökőkút körül volt elhelyezve. Továbbá Cinerariák, tarkabarka primulák, amaryllisek minden gondolható változatban; és ezeken kívül ki tudná megmondani meenny minden-féle virág. Csodálatos: sem császárszakálát, sem hortensziát nem láttam egyet is — lehet, hogy a hollandok csak nem akartak eléllani az effélékkel. Hanem a nap, akármint mondani kiál-lítás hősei vagy is hősnői, akár ki mit mond, de csak a tulipánok még jáczintok voltak. Ama-

Ez a háború ha egyszer megkezdő-dött, forradalmivá fog változni, s ha ez a millió meg millió ember egymásra ro-han, nem fognak a trónok egy maradni a mint vannak. Lehetnek az ilyen mozgalmak a nemzetek haladására nézve elkerülhetlenek, de a császároknak és királyoknak bizonyára nem lesz-nek kellemesek. Az állás, melyet jelenleg a töme-gek foglalnak minden országban, minden osztá-lynak nagy érdekeltége, egyik országnak nagy lel-kesültsége, a másiknak nagy boszankodása, és az a feletti példakkal támogatott bizonyosság, miszerint ha egyszer előidéztek az uralkodók a vihart, azt lecsillapítani többé nem képesek, mind olyan dol-gok, a miknek nyomatékot batást kell gyakorolniok minden büles uralkodóra, legyen az bármily magas rangú, s bár mekkora hatalommal rendelkezik.

Levelezés.

Barokvinban, Andrásfalván, jún. 1.

Tisztelt szerkesztő ur! Ezennel van szeren-csénk tudatni, hogy mlgs gr. Teleki Miksa ur kegyes adományát, 300 frt o. é. vetitük és azt az emelkedett szellemű gróf akarátja szerint már a szűkölködők között ki is osztottuk, úgy, hogy ab-ból adtuk 1. az andrásfalvi rom. katolikusoknak 100 frtot; 2. az „ev. reformátusoknak 100 frtot; 3. a hadikafalviaknak valláskülönbség nélküli 100 frtot. Összesen: 300 frtot és minthogy ezen községek lakosai, igen keveseket kivéve, mind szorult állapotban vannak, úgy osztottuk ki, hogy a szűkölködők mindnyájan részesültek annak egy részében. Az egek ura jutalmazza a nagylelkű ada-kozót szép adományának édes öntudatával és mind-magának, mind nemes családjának hosszas boldog életével és virágzásával.

Itt a szükség még mind nem szűnik forga-lom, kereset semmi; pénz teljességgel nem tud a szegény ember keresni; most, midőn a kapálás által reményelt a szegény napszamos életmet kapni, a töröküzaink mind kifagytak, még pedig nagyrésze-ny, hogy ki sem ujul; sok földet újra be kellene vetni, ha volna mivel. Szomorú kinézés a jövőre is.

Haládatos szolgál: Biró Mózes, ev. ref. lel-kész. Kántor János. B. R. Varga György, presbyter.

A beláthatlan messzeségbe nyúló délbábo-ronák, homok-buczkái közt született alföldi ember-re — mint magam is vagyok — nagyszerűen meg-lepő látvány, midőn a testvérháza Erdély bércezes vidékén először széttekint, a libegő kebel kitarul — a lélek magasra emelkedik, hasonlóan a bércek szárazas lakójához, a napba merészen, beletekintő sashoz; kimagyarázhatlan édes érzelem futja át a

szívet, s önkénytelen fohász rezgeti megzhurjait a szebbnél szebb képesoportozat felett. Nem képelek oly egyént, kit bár az élet legnagyobb, legeren-csétlenebb csapása sújtott, hogy fel ne magasztó-suljon. Nincs oly eláult keblű ember, kit ne ra-gadna meg az a gondolat, hogy kell lenni egy min-deneknél hatalmasabb lénynek, egy igazságos lsten-nek! kinek e csodás nagyszerű látványt köszönheti, s ki azt ily elragadóan el tudta rendezni.....

Nincs oly pontja e testvérháznak, hol valami meg-lepőt, bmulásra méltót ne találjon a szem, önkénytelenül lelkesedésbe kell jöni a szemlélőnek. En legalább valahányszor Erdélybe jövök, nem győzők elég élvezetet találni látásában, szeretnék madár lenni, hogy elrepülhetnék minden egyes tája felett, mit most csak gondolatban tehetek.

A szorgalom, munkásság iskolája ez, hol fel-tudnak használni mindent az emberek, a mit az ész és kéz véghez vinni képes lehet. Kellemes be-nyomást tesz az utazóra már magában a jókarban tartott mondhatnám majdnem kényelmes országutja. Öt éve, hogy Erdélyt nem láttam, azóta a hala-dásnak számtalan nyomain látszanak rajta; de kü-lönösen Kolozsvár szembetűnőleg emelkedik. A ki-huzamosabb ideig nem láttam, az utda ezt csak igazán észrevenni. Kevés város dicsekedhetik ily regényes, megragadólag szép fékvéssel, hegyektől környezett zöldelyem bűcsőben látszik ringaini a természet, melynek közepén mint ezüstszalag húzó-dik keresztül a Szamos tiszta, egészséges, jóízű vize, melyből a ki egyszer ivott, visszavágyik eldéli azt, s nem feledheti soha, valamint nem az alföldi em-ber előtt ismeretes csiká izét. Most meglehetősen szé-les járdája van, mit sokkal czélszerűbb lett volna más fajta kövekből rakatni; mert egyrészt a jelen-legi nem tartós; másrészt nagyon árt a szemnek, ha a nap rá szegzi meleg sugarait, úgy hogy az idegen, ha például tiszta napfény és meleg időben megy végig rajta szemfájást kap, mi egy pár hétig is eltart, s akkor is nagyon nehezen szokik hozzá, magam tapasztaltam; no de mindent nem lehet egyszerre kivinni, azt mondja a példabeszéd: „las-san mennek messzire.”

A piacot meglepően emelik a szebbnél-szebb boltkirakatok, s ha majd a díszes templom mellett ásitózkodó uszkatag épületeket lerontják, ritkítni fogja párját. Új kávéháza legszebb helyen van, és mond-hatom igen czélszerűen berendezve, külön olvasó-terme elég kényelmes, s a berli dícséretére válik, hogy meglehetősen számú lapokat hordat. Péstet ki-véve kevés kávéházat láttam ily jól berendezve, a kávéházak nagyobb részében mindig ki van téve az olvasó a dakóvali oldalbaltátnak, tyűkészemta-po-sáspak, melyek nem igen kellemes érzést szűlnek, kivált ha még párdont sem kérnek a kellemetlen

elszedhető szék, mely az ülés, fekvés, heverés min-den kigondolható nemeire csak úgy kínálkozott, csöditette maga körül a nézőközönséget; ezenkívül egy néhány nagyon csinos faragványokkal ékített íróasztal és pohárszék, végre a kiállítási palotának ugyan ilyen anyagú mintázata (modell) eszközölt nagyobb csoportosulásokát. A gépek között legin-kább feltűnt egy szövőszék (eredeti székelységgel osztóvát), mely finom selyemszálakból csak egy-másra szötte a kiállítási palota képét és pedig oly pontos rajzzal, hogy még metszésnek is számot tenne.

Gyáripárt illetőleg megemlíthetek egy kalap-készítőt, ki egész dolgozó személyzetét — szép or-gonásipí rendben — s a kalap és egyéb szalma-munkák készítésének egész menetét bemutatta a közönségnek.

Az erdélyi ilyenféle művészettől csak abban

különbözik az egész, hogy ezek az itt munkálko-dók a szalmaszálát egy kis egyszerű szerszám se-gélyével 5 felé basztják, s így sokkal finomabb kötéti szalagot nyerne, nem volna ám rossz ezt nálunk is alkalmazásba hozni.

Eunyit röviden a kiállításról, lássuk már a jutalmakat. A holland kertészeti társulatoknak, úgy tetszik, a székvárosban Hágában is van egy, mert ott is a napokban egy a leirtohoz hasonló kiállítás történt, részint egyesek adományából is, így pl. a királyi család 4 arany és ezüst érmét küldött a társulatnak, jókora összeg pénz és nagyon sok arany- meg ezüst-érem van rendelkezése alatt. Az idén 94 kiállító között 95 jutalmat, u. m. 37 arany, 58 ezüst-érmét s ezekhez csatolva 1505 fo-rintot osztott ki. Minden egyes idevonatkozó statis-tikai adatot fölemlíteni érdektelen, tehát mutató is lenne. Erre a mi szép kis városunkra vonatkozva, csupán egy párt hozok fel. Az összes kiosztott ér-mek majd egy harmadát városi feleink nyerték, és pedig az arany érmek felét (19 darabot a 34-ből), az ezüstnek majd egy negyedet (13 darabot az 58-ból), a pénznek pedig felénél többet, és itt is különösen egy egyének (Glym) jutott az oroszlan-rész; nyert 6 ugyanis különösen említett fehér aza-leával, pálmáit, rhododendronai stb.-vel (a jáczint jutalmak Harlembé vándoroltak), összesen 14 arany, 5 ezüst érmét és 570 frtot, már ez magá-ban egy kis töképenz; egy másik egyén ugyancsak utrechti (F. W. de Groot), főként kamelia és ró-zsaival 3 arany, 6 ezüst érmét és 145 frtot. Mind-ezek így levén, aztán mondja még valaki, hogy ne legyünk büszkéek mi erre a mi kis városunkra.

Egy műkedvelőtől.

Scoala - BCU Cluj

TÁRCA.

Az amsterdami virágkiállítás.

(Ápril. havában, 1866.)

Nem szakmám a levelezés, azért tehát előre bocsánatot kérek, hogy ez én néhány sorom, értel-messég, szellemdús ömlengés, pattogó élez — vidéki közlemények mulhatlan sajátságai — tekintetben a mértéket nem hogy megütné, de még csak meg sem közelíti. Jelen esetben azért szántam el magamat ennek a szokatlan munkának felvállalására, mert műtört, szakavatott honfitársaim — már t. i. az itt lévőknél nagyobb részt — szétszórtak most hűsvétra kelve valamint az apostolok pünköszt napján, s így vagy óhajtottam vagy nem, nekem jutott a szeren-ce: — mi az olvasóknak nem hiszem valami nagy szerencséje lenne — hogy röviden értesítem az újságot az említett újságos eseményről.

Holland Európa, mondhatni világszerte híres műkertészetről, virágtenyésztéséről. Ezt az ugy-szólvá öröklött hírnevet a jelen nemzedék is igyek-szik nemcsak épségben fenntartani, de kitelhetőleg tovább is építeni. Ilyen czélból történt tavaly az első, az idén a második nagyszerű úgynevezett vi-rág kiállítás. Azért mondom „úgynevezett”-nek, mert a holland hirdetés is ily formán hangzott, de a valóságban nem csak virágok voltak ott kiállítva, hanem 1. a kereskedésben egyáltalán előforduló nö-vények, fajok, gyümölcsök; levellük, virágjukra nézve használatosak. 2. diszfa, cserje, haraszt stb. félék. 3. tulajdonképpeni virágok. Ezek mellett még 4. egy s más gyümölcsneműek, végre a kertésze-tet, földmívelést közelebbről érdekli iparezikkek, melyekhez aztán mintegy másodrangú függelék gya-nánt egyébféle ipar- és műágak járulnak.

A kiállítási helyiséget hosszasán mérkélmi, rajzolgatni szükségfelettinek tartom; annyit meg-érinthetek belőle, hogy az egész egy vashő épített basilika alak, melyben a keresztező épület két izletes csarnokot alkot; a főépületnek, mely csinos kupolában végződik, tetején messzi esillogó fáklyás Iris-sel — hosszára két-két kisebb és keskenyebb támaszkodik. E szerint van osztályozva a helyiség belseje is, tehát egy nagy széles és hosszú terem, közepén remek szűk-kutall és magfelelő meden-czépén, még négy rövidebb s keskenyebb fülkeszerű hajlék. A főtermet és a mellékek egyikét egye-dül a növénykiállítás veszi igénybe, a többi harmat-gépek, képek, iparezikkek s az egész termet körül-futó erkélyt is szintén effélék foglalják el. Vegyük

meglepetésekért az illető okozók. Csapán egy kellemetlenséggel találkozottam t. i., hogy a sakkjátszmát nem igen szeretik, ha nézik, különösen egy nem éppen fiatal úri egyén, ha veszt, na de igaz van, a vesztés fájdalma nehéz, s az ember természetében van, hogy nem szereti, ha fájdalmának tanúi vannak. A meglehetősen hosszú sétatért fűléseges emeli az ujjonnan ásatott tő és épült kiosk. Bárkinék agyában született is a gondolat, szerencsés volt, s ezáltal a közönség szorakozásának nyújtott kellemes élvezetet, s a város szépségét nagyban előmozdította. A tő és csnkrászat használata e hó 2-án adatott által a közönség használata, s daczára a borongós időnek, mely minden perczben esővel fenyegetett, szép számú közönség volt jelen, élvezni az üde levegőt, s hallgatni Salamon gyönyörű csárdásait. Ha kültői tollal bírnek felelőzománzmán a megnyitási ünnepélyt, de azzal nem bírok, sőt ha bírnék is, akkor sem tudnám kellőleg használni; mert lehetetlen volna élethűen visszaadni azt a sok édes mosolyt, mit az örömszált a nők hájos ajkaira, s azt a sok viruló rózsát nem tudnám kellőleg színezní, melyek a fiatal lányok fehér arczaín virultak, azt a szebbnél szebb termeket, karcsú derekat, picziny kacsockákat, melyek Párist is zavarba hozták volna. Azt hittem apygalok szálltak le az égből, csupán azt az egyet sajnáltam, hogy a sok szép angyal nem magyar ruhás angyal — mert én képzeletemben magyar ruhában látom még az angyalokat is — s megvallom nem tudtam elnyomni egy önkénytelen sóhajot, hogy magyar hölgyeink a világon legszebb öltözeteket, a nemzeti viseletet el tudják hagyni, s helyette idegent vesznek fel, melyben sem a termet, sem az arc szépsége nem oly fűléseges. A rózsát ha idegen levéllel fűlják körül, bár szép leendő akkor is, de saját levelei közt, a természet által hozzászábotott öltözetben legjobban veszi ki magát. Tar Csátár.

A beláthatlan következési politikai mozgalmak annyira igénybe vették mind az olvasók figyelmét, mind a lapok hasárait, hogy ez idő szerinti jónak vélők levelezői tollunkat letéve, a vidékek másomai érdekei tolmácsolásával felhagyva, merőben a politikának, mint napirenden levő fő tárgynak engedni át a tét. De mivel nemcsak a politika, hanem a természet világában is nyilvánultak közelebből nagyfontosságú s messzire kiható mozzanatok: levelezői tisztünk fenntartása s ebből folyó kötelezettségünknek fogva, felhíva éreztük magunkat, ha csak futólag is, azokat tudomásra juttatni.

Alig van egy-egy áldottabb vidéke az egye-sült szép Magyarországnak Küküllőmegyé-nél, mely gabona, bor, gyümölcs s mindennemű terményével halászbabban jutalmazza a gazdát, mint ez. Már a kikelet első mosolyával látható volt földeszeink képen az a derült vonás, mely a veríték-facsaró s fárasztó munkák miatt redőzött arcokon akkor sok-kott kiválóbban feltűnni, midőn az ember elhittett magvaihoz kötött reményeit a fagy zárja alól fel-szabadult földből dúsán látja felvirulni. Virágzás-kor a gyümölcsfák, úgy szintén az őszi, valamint később a tavaszi vetések is oly általános bőv-ter-mestést látszottak igényi, melyhez hasonló a mos-tani nemzedék még nem ért; azonban a májusi szeles, esős, hűves napok, különösen az ezek után következett május 24-iki vastag dér, nemcsak a gyengébb természetű növényeket, minéműek az ugorka, paszuly, krumpli s tök, de a törökbuzá-t is főleg vízmenten a legjobb helyeken annyira lefor-rázta, hogy teljes kiújulásuk nekezen bízható, minél-fogva magasan lebegő reményeink nagyon is alá-szállottak. E miatt ugyan szűkségbe merüléstől ko-rantsem kell tartanunk, mert emelkedettebb pon-to-kon törökbuzáink és búzavetéseink, melyeknél gaz-dagabb termett kívánni sem lehet, éppen maradtak; gyümölcs-termésünk is, hol a cserebogaraktól meg-kímélték, jól mutatkozik; szőlőhegyeink az ala-nabb helyeken közép, fennebb ezt megközelítő kö-vér fűrtökkel díszlenek, mindezek után jóllehet a tenyészési erő működése egy hónappal visszacsé-t, kielégítő termett várhatunk. Mindemellett is az em-lített napon hóharmat-rombolás a gabonaár naga-sabbra szűkségét eredményezé; a törökbuza 90 król 1 ft 20 kr-ra emelkedett, s úgy mutatkozik, hogy még feljebb fog bágni, mire nagy befolyással van főleg az, hogy Erdélyi innéggel küzdő észak-keleti része itten lelte fel magtárát. Nagy tömegekben hordatik innen a gabona, jelesen a törökbuza; be-láthatlan azon szekerek száma, melyek napoként Küküllővárt, B. Sz. Miklóson, Pánádon s több más-falyakban megrakodni jönnek. D. Sz. Márton és Ba-lafalva heti vásárai felérnek most a nagyszertű vá-rosokéval. Bizonyára már csak e nagy forgalomért is jobb országutakat érdemlenének, mint a milyenen botorkálnak.

Nemcsak a gabona, de a szarvasmarha ára is vidékünkön a szokottnál magasabbra emelkedett, a május 20—22-ki bonyhai és a május 25—27-ki küküllővári vásárokon egy pár ökör elkelt 180—300, tehén 120—140 frton. Bonyhán az ökröknek, Küküllővárt a tehéneknek volt nagyobb kelendő-se. Ez utóbbinak vásánapján egy komoly kez-dett tragicomicus eseménynek valának tanúi: ugyanis egy balafalvi román szatócs, kinek 80 frjtát ellop-ak, ebbeli bánatában életének véget vetendő, a

Küküllőn levő hidról begrott a vízbe, de alább valami őt üllal a víz meglábolható levén felállott, s bízhatóleg már magát a tulvilágban képzelvén, öröm-től sugárzó szemekkel tekintett körül a résztint se-gélyűll, résztint bámúlásra egybecsoportosult töme-gen, s csak akkor jött magához, midőn egy kocsis kézenfogva a vízből kivezette.

Mindezek után vigasztalásul irbatom, hogy mostani időjárásunk szép és jó, s mi benne mind-nyáján oly egészségesek vagyunk, hogy egy-egy haláleset felmerülése a ritkaságok közé tartozik; a t. szerkesztőségnek is hasonló jó egészséget kíván s hogy minél előbb küzdelmek édes gyümölcsét szedhessék, óhajja a r. l.

Különfelek.

© A tegnap este vett lapok tudósításai komoran hangzanak azon bekehekkel szemben, melyeket pár nap előtt a conferentia alkalmából az európai sajtó és távrida hozott volt. Több oldalról véleményezik, hogy a conferentia sikere, sőt létre-jötté iránti remények is felette kétesekké váltak. A bürzén megint az ijedelem kísértete vonul végig a csarnokokon, s folyó hó 4-kén az ezüst 127.50 s az arany 610-re hagott.

© A közintézetek tárgyában kiküldött bizottmány június 4-kén volt ülést tartandó, mely alkalommal az ötös választmányának elnök gróf Mikó Imre lakán tartott tanácskozmányában meg-allapított ügyrend közzététele volt renden. Az ez iránti javaslat kiterjed a magyar nemzeti színházra, magyar nemz. muzeumra, az erdélyi muzeum-egyletre, a magyar tudós társaságra és a ludo-viciumra, azután a vakok intézetére, siket-némák intézetére, végre a dologházra, fey- és javító-inté-zetekre és a lelenczházra. Mindezen intézetek ügyé-ben az 53-as bizottmány albizottmányokat fog ki-küldeni.

© A megyék, városok és községek rendezé-sére kiküldött bizottmány m. hó 30-kán tartá má-sodik ülését, melyben egy albizottmányt választott meg, oda utasítván, hogy a bizottmány munkarend-jére nézve tervet dolgozzon, egy arra nézve is vé-leményt adjon, ha szükséges-e a rendszeres elő-munkálatokra egy vagy több albizottmányt nevezni ki. Ez a salommal az elnök és tollvivő mellé hét tag választott meg, n. m. Bónis Samuel, Dózsa Dániel, Guicz Kálmán, Gorove István, Madocsányi Pál, Somsióch Pál és Tisza Kálmán. Ez albizott-mány ma tartá első ülését, melyben a munkarendet megállapítva, egy 31 tagu bizottmány kiküldését véleményezte, mely a megyéknek az államhoz és községekhez, s a hatóságoknak szintén az államhoz és egymáshoz való viszonyainak meghatározására nézve vázlatot dolgozzon ki, az albizottmány véle-ménye e hó 7-kén fog az összes bizottmány élébe terjesztetni.

© Egy május 28-dikán kelt cs. rendelet, a birodalom déli részeit fenyegető veszé-lyek miatt, ideiglenesen megszünteti a személyes szabadságot és hajójogot illető (1862-ki) törvényt a lombard-velencei királyság, a tengerpartvidék, Istria, Görz, Gradiska, déli Tirol és Dalmatia terü-letén.

* Felsőbb helyről elrendelt vizálatok a vergilechok miatt, úgy látszik erősen foly-nak. Tegnapelőtt ismét vizálati fogságba helyeztek egy helybeli volt kereskedő T. k-t. Ez tehát már a második eset. A vizálató bíróság bizonyosan nem örömet folyamodik és szomorú eljárashoz, de úgy látszik kénszertülve van rá, hogy jövőre meg le-gyen óva a kereskedő-világ hite a pesti s bécsi piacokon.

* Vasárnap a sétatéren Ulrich József, mint halljunk, népiannepet szándékozik rendezni, mely al-kalommal ismét Salamon népzene-társulata fog mű-ködni. A felállított májusfa s léggolyók bizonyosan sok mulatságot fognak szerezni a közönségnek. Kapcsolatban e hírrel megemlítjük, hogy a taván vasárnapra egy egészen új s csinosan felszerelt nagyobb hajó fog már a közönség rendelkezésére állani.

* A „P. Hetilap” kiülő tollu bécsi levele-zője a háborus hírekre vonatkozólag a következő curiosumot beszéli el: A háborút, vagy helyeseb-ben a háborúra való készüléket illetőleg a porosz kormány lapjai kijelentették, hogy miután az idők szerint az ellenség valóban nem a hírlapokból szokta összeszedni az ellenfél mozgalmaira vonatkozó hí-reket, hanem azokat más uton sokkal gyorsabban tudja megszerezni, a hírlapok szabadságának kor-látolása fűléseges. Itt pedig (t. i. Bécsben) a „sajtó-vezetés” részéről éppen ellenkező értelmű felszólí-tás küldetett szét a lapokhoz, a miben az az élcz, hogy e bizalmas levél annak megítélése végett, hogy mit lehet közleni, mit nem, az Armeé-Verord-nungsblattra utalja a szerkesztőket, pedig először e-lapra civilistának nem szabad előfizetni, kato-nának pedig nem szabad tovább adnia. A lapok hírei tehát az osztrák készüléket illetőleg, teljesen jelentéktelenek, még B e n e d e k hadiparancsait sem közölhetik, pedig van már jó nagy esomó, de jobbadán oly ártatlan tartalommal, hogy bizony nem volna nagy szerencsétlenség, ha a poroszok is meg tudnák.

* A hasznosvidék kerületi tiszték, hivatali

nokok, felkészek és tanítók — mint onnét írják — május 29-én elhatározták, hogy fizetéstik 5%-át a háboru tartamára a kormánynak ajánlják fel.

© Tordai levelezők írja: „Folyó évi május 30-kán temettek tisztességesen el itt egy ifju laka-tomestert, ki magát szívbé lötte, még pedig úgy, hogy egy agynéküli pisztoly csőbe éles töltést eszerve, sutnjába szorította édes apja mütelyházá-ban, kol még a szoba más részébe vele átellenben háttal fordulva egy segéd dolgozott. A cső gyújtó lyukára gyutacsot alkalmazott, s arra kalapácsával ötször ütött, mely utolsóra az eldurant, s őt szívé-n találva összerogyott, hátán a golyó kifuródva, ke-vésbe mult el, hogy dolgozó társát is nem találta. Ezen öngyilkosságra való vetemülését ágyastársa hitlenségének tulajdonítja sokan. — Közelebből piacunkon átmelve találkoztunk bizonyos fuvaro-sokkal, kik gyufasládákat raktak le egy kereske-désbe. Honnan hozza? kérdeztük. „A parajdi gyár-ból!” lön a felelet. Ez őszinte nyilatkozat után igen rosul esett, midőn a gyufák tokjain mégis Pest-et kelle olvasni, mintha ott készülné. Urak! ne vakítsák a világot. Irját a gyufa tokjaira, hogy Parajdon készült, mert a jó az által becséből nem veszt, ha pedig ros, Pest, Bécs, Páris stb. más város sem ad neki nagyobb kelendőséget.”

© Baróth vidékéről következő értesítés küldetett be szerkesztőségünkhez: „Azon emlékeze-t napokban, midőn az 1861-beli választott jó honfi tisztviselőink jónak, látták hivatalukról lemondani, ezen kicsiny szitár, de edzett hazafiakból álló Bar-docz-székben, nóha faluról falura keresték a kiraly-bíró-t s dultót, de mégsem találtak, így nekünk a szomszéd törvényhatóságból tettek egy dultót, kinek nem szándékom személyes tulajdonait leírni, mert arra sok kíváncsúnak. Csupán azon ténny akarom említni, hogy most közelebből egy magyar herma-nyi székely atyafi, Balló András nevű, feladta az érintett dultó urat a kir. főkörmányszéknek, hogy egy katonai-illetékest, pénzért a katonaság alól fel-mentette volna, mire a gubernium nyomozást ren-delt, erre csakhamar a panaszlónak éjjel az abla-kán úgy belöttek, hogy csak az isteni gondviselés mentette meg a haláltól; kiszállván a nyomozó biz-tos ur, több rendbeli rendelkezésére is nem tudta a dultó urat megnyerni kihallgatás végett, de a pa-naszló a nyomozás végbevitelét njóbb stírgetrén, most egy ökrét fejszével úgy le vágta, hogy káré vallotta. Ki a tettes? nem tudatik, de annyi áll, hogy senki sem mer a dultó ur ellen fellépni, s a panaszló pedig halálos küzdelmek közt van, hogy sem élete, sem vagyona bátorságban nincsen, s an-nál kevésbé juthat igaza bebizonyításához a nyo-mor zlat. Ezeket, mint tényeket, illetékesnek vél-tem a közvélemény bírálata alá juttatni, a nélkül, hogy bármi egyéb vonatkozásokra kiterjeszkedni kívánék.”

* Az „Eger” írja: Földváron a napokban egy különös eset fordult elő. Ugyanis egy dzsidás-kaplár összeveszett egy paraszttal, ki jelenleg ku-koriczacsoz s kiszolgált huszár; ezt a dzsidás ki-bíttá párbajra, ki azt el is fogadta oly föltétellel, hogy engedjenek neki a katonalovakból egyet ez-esetre választani, s lovon vívjának. A dolog a ka-pitány elé került, ki a vívást és a lövölástást is megegyezte. Meg levén határozza a nap, többek jelenlétében történt a mérkőzés, a mi nagyon rövid ideig tartott, mert a volt huszár úgy vágta nyak-szírtan a kard fokával a dzsidást, hogy az azonnal lebukott lováról. A kapitány 5 frttal ajándékozta meg a vitéz csózt, a kaplárt pedig 24 órai kurtá-vasra tétette.

* A florenzi „Cor. Italiano”-nak jelentik Ferrarából, hogy két velencei ifjút a bárkahajósok, a kik felajánlák magukat, hogy szökésüket a Pón kereszttől elősegítsék, agyonverettek. A szerencsét-leneknél sok pénz volt, s elég vigyázatlanok voltak, a gonosz barcajnóknak megmutatni. A két gyl-kos közül az egyik, a ki austriai területre jött vissza, elfogatott. Valószínűleg a másikat is, a ki a Pón-tulra menekült, hasonló sors érendi.

Politikai hírek

Austria. Prága, május 30. Nachdból ér-kezett magán tudósítások szerint tegnap óta a po-rozok a Nachd felé vonuló magaslatoikon ágyu-kat állítottak fel.

Franciaország. A bécsi „Presse” párisi tudósítása szerint, midőn Cowley l. az angol kül-ügyér azon jegyzékét mutatá be a francia császár-nak, melyben Anglia arra kéri fel III. Napoleont, szüntesse meg ama válságot, „melynek terhe alatt Anglia pénzüviszonyai összeroskadnak”, következő feleletet kapott:

„Midőn 1859-ben arra határoztam magamat, hogy Olaszországot segítsem, oly szándékkal, hogy Olaszország ügyét északon teljesen rendezem, Anglia kijelenté, hogy egyetlen embert avagy szu-ronst sem áldoz Olaszország szabadságáért; Angliá-nak Poroszországhoz küzeledése miatt valék akkor kénytelen felúton megállani, a munkát befejezet-le nélkül hagyni. Midőn 1864-ben a dán háboru kezde-tek az ebből kifejlődhető végzeteljes bonyodal-makat előre látva, congressust javasolt, megint Anglia volt az, ki határozottan ellenszegült és min-den erőből azon volt, hogy a viszály békés elinté-zését megakadályozza. Most Angolország a buka-

sok zuhanya alá kerülvén (sous une cascade des fallites) békét óhajt. En is óhajtom azt. Biztosítsa a királynő kabinetjét arról, hogy én kész vagyok minden lebetőt elküvetni a háboru elhárítására; de miután a fenforgó viszálykodások békés elintézésére kedvező alkalmak eljásztak, vagy megbinsittat-tak, s az ellentétek egészen éltkre állítottak, az események folyamáért most már én magam a fele-lősséget el nem vállalhatom.” Elmondta-e már III. Napoleon e szavakat Cowley-nek, nem bizonyos, de hogy e logikával élend a diplomatai „társalgás” folyama alatt, az több mint valószínű.

A „Liberte” egy florenzi távstírgönyt közöl, mely szerint az olasz ministerium új bankjegyek kibocsátását határozta el 250 millió erejéig. — A „La Presse”-ben Eücheval-Clarigny azon gyáni-tását fejezi ki, hogy a császár személyesen fog a conferentian elnökölni, s Drouin de Lhuys második meghatalmazottként fogna működni.

Páris, május 31. Hallomás szerint a confe-rentiáról szóló rőpirat fog megjelenni, s a „Pays”-ben előterjesztett kárpótlási eszmékkel foglalkoz-nék. Azt mondják, hogy ezen eszmék Persigny sze-mélyes nézetétől származnak, s a kormánynak semmi köze azokhoz.

Az „Europe” egy párisi távstírgönyt közöl, mely szerint Törökország a hatalmakhoz intézett stírgönyben makacsul követeli a Dunafejedelem-ségek megszállását. A hatalmak, különösen Francia-or-szág, azt felelték táviratilag a stírgönyre, hogy a fejedelemiségek megszállása végzetes lehetne Tü-rökországra nézve. Remélik, hogy a diván eláll a kalandos tervtől.

Az „Avenir Nat.” következőleg vélekedik a párisi conferentia eredményéről: „Világos, hogy Európának akármí szervezését nem tekintheti vég-legesnek, ha a leegyel nemzetiség el nem ismerte-tik, s megtámadhatlan alapra nem helyzetetik. Orszországon azonban a lengyel kérdés létezését sem engedi meg, s követe bizonyynyal rögtön oda hagyná az ülést, ha az szönyegre kerülne.”

Olaszország. Florence, május 30. Az „Opinione” jelenti, hogy a király tegnap egy ren-deletet irt alá, mely két önkénytes bersaglieri-zászlóalj alakítását s a husz önkénytes zászlóalj szaporítását rendeli el.

A „Nazione” 26-dikáról jelenti, „hogy Austria intézkedéseket tesz az esetre, ha a velencei váro-sokat kitiríti, s egészen a várnégyszögbe vonul visz-sza.” Egy a főnökökhöz intézett osztrák körlevél a hivatalnokoknak ez esetre kötelességgel teszi a had-sereghez csatlakozni, s fenyegeti azon hivatalnoko-kat, kik nem osztrák hatóságoknak engedelmesked-nének, hogy mint felségárgulokkal fognának velük bánni.

Az Olaszországból érkező tudósítások mind magasaltják az olasz hadsereg kitűnő magatartá-sát, melynek szilárd szervezésénél Lamarmora egé-szen meglepő eredményeket eszközölt. Egy királyi szolgálattevő tiszt magán levele szerint, a királyi május 31-én megy a főhadiszállásra, a hol Gari-baldit június 1-én vagy 2-kén, ünnepélyesen foga-dandja el a király. Az önkéntes csapatok paranc-noka május 23-kán távozott Caprerából s Bariban szervezési munkákkal foglalkozik.

Az „A. Allg.” Zitg.” levelezője szerint az olasz hajóhad a magentai tükzött évnapiján, június 5-kén fog támadni; diplomatai körökben hiszik, hogy ezen támadás Párisból vett megegyezéssel fog történni.

A „Journ. de Genève”-ben olvasunk egy flo-renczi levelet: „Olaszországhban a tömeg a háborút minden áron akarja. Austria a jelen pillanatban biába engedné át Velencét; nem érnék be vele? Külföldön még gyenge fogalommal sem bírhatnak arról a harcziás lelkesedés-ről, mely a felszigeten mindenkinél kedélyt áthatja. Olaszországból jelentik, hogy a jelenleg Párisban levő lengyel ezredek Bosak és Dombrinszki egy lengyel legio felállítását ajánlot-ták fel, azonban az egyelőre nem fogadtatott el. De egy magyarok és lengyelekből álló idegenek legioja kilátásba van helyezve. Hasonlólag tudósítattak szép számú kiszolgált francia-tiszték és al-tisztek, kik az önkénytes zászlóaljknál jelentke-ztek, hogy ajánlatukat egyelőre félre tenni kénytele-nek; czimzetüket azonban elteszik, hogy szűkség esetében segélyüket igénybe vehessék.

Florenzből írják május 26-ról: Nehány nap óta Berlinnél élénk tárgyalások folytattatnak, a távrida folytonosan működik ezen a vonalon és Usedom, a porosz követ, naponta kétszer, háromszor fordul meg a külügyi ministeriumban, és e héten háromszor fogadtatott a király által. A Berlinből alig visszaérkezett Gavone tábornok oda ismét visz-szaütazott, hova tegnap távirati meghívás folytán öt Burg őrnagy, a porosz katonai meghatalmazott kö-vette. Hogy a velencei partokon kiszállást fognak megkísérteni, nem szenved kétséget, és Tarentben már egy 22,000 főnyi hadtest őszpontosittatik, mely a megszállási csapatot képezi. Ezen megszá-lási csapatok Albini al-tengernagy hajórajához csa-toltatnak, ki a velencei expeditiót fogja parancs-nokolni, míg Vacca altengernagy a dalmát expeditio parancsnoka. Az egész tengerészet fölött most Persano tengernagy viszi a parancsnokságot.

A „Corriere Italiano” Berlinből azon hírt vette, hogy Poroszország, mihelyt a háboru meg-kezdődik, legjobb hajóit fogja az adriai tengerre

